GEMEENTE ENSCHEDE

JAARVERSLAG FUNCTIONARIS GEGEVENS-BESCHERMING 2024

GEMEENTE ENSCHEDE

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

Als onafhankelijk toezichthouder van de gemeente constateert de Functionaris Gegevensbescherming (FG) dat de gemeente Enschede ook in 2024 vorderingen heeft gemaakt wanneer het gaat om het voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
Na de invoering van de AVG in 2018 is de gemeente zich stap voor stap aan het door ontwikkelen tot een organisatie waarbij de bescherming van de aan de gemeente toevertrouwde persoonsgegevens meer en meer 'in control' is. Daarnaast zijn diverse professionaliseringsslagen gemaakt of in ontwikkeling. Hierbij een korte samenvatting van wat in de rest van het verslag verder wordt uitgewerkt.

WAT DE GEMEENTE IN 2024 HEEFT BEREIKT:

a. In de zomernota van 2023 heeft het College financiële ruimte gecreëerd voor een capaciteitsuitbreiding voor de privacy officers waarbij het mogelijk werd om ieder domein binnen de gemeentelijke organisatie over een eigen privacy officer te laten beschikken. Deze capaciteitsuitbreiding is in 2024 gerealiseerd.
b. In de zomernota van 2023 heeft het College financiële ruimte gecreëerd voor de aanstelling van een AVG-coördinator om de rechten van betrokkenen beter te kunnen faciliteren. Denk hierbij aan AVG-verzoeken zoals (concern-brede) inzageverzoeken of verwijderingsverzoeken; Deze AVG coördinator is in 2024 aangesteld maar heeft per 1 december de organisatie weer verlaten.
c. Nadat in 2023 een nieuwe procedure voor het uitvoeren van een Data Protection Impact Assessment (DPIA)vastgesteld is vastgesteld is in 2024 ook het proces en de archivering van DPIA's gedigitaliseerd in het documentatiebeheerprogramma Corsa. Een DPIA uitvoeren is bepaalde situaties wettelijk verplicht, bijvoorbeeld wanneer sprake is van hoog risicoverwerkingen. Daarnaast is ook in 2024 geïnvesteerd in de kennis van ambtenaren door meerdere DPIA-trainingen aan te bieden. Deze werden vanaf juli 2024 door eigen medewerkers gegeven zodat nog beter aangesloten kan worden bij de gemeentelijke praktijk.
d. In 2024 is een verbeterplan opgesteld om beter te kunnen voldoen aan de Wet Politiegegevens (Wpg), er is een Wpg-beleid opgesteld en een her-controle uitgevoerd op de nog openstaande punten die zijn benoemd in de externe audit van december 2022; In 2024 heeft dit verbeterplan tot verdere verbeteringen geleid. Daarnaast is in 2024 een eerste interne audit uitgevoerd door de twee interne auditoren van de gemeente Enschede.
e. De informatie over AVG en privacy op de website van de gemeente is geactualiseerd en aangevuld. Zo is het voor inwoners nu ook mogelijk om digitaal een datalek te melden of een verzoek te doen voor het uitoefenen van hun AVG-rechten, zoals het doen van een inzageverzoek of een verzoek om verwijdering van persoonsgegevens.

WAAR IN 2024 ACTIES IN ZIJN UITGEZET EN IN 2025 VERDER VORM KRIJGEN:

a. Het inventariseren en beoordelen van samenwerkingsverbanden: deze opnemen in het verwerkingsregister en daarbij onder andere vastleggen welke gegevens worden verwerkt en op basis van welke grondslag. De FG heeft hier in 2023 en 2024 adviezen in gegeven. Deze adviezen worden onderstreept de Rekenkamer Enschede die een onderzoek heeft laten

uitvoeren naar de risico's van gegevensuitwisseling in samenwerkingsverbanden. Deze zijn te lezen in haar rapport: 'Gegevensbescherming in regionale context' d.d. 19 juli 2024[1].

b. Binnen de gemeente Enschede is een plan gemaakt voor integraal bevragingsmanagement. Met dit plan wil de gemeente invulling geven aan een gestructureerde aanpak van implementatie van en voldoen aan secundaire wetgeving waaraan moet worden voldaan inzake de digitale informatiehuishouding van de gemeente. Hierbij wordt gekeken naar overlap in aspecten van de Archiefwet, Woo (wet open overheid), Wmebv (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer), AVG, Zaakgericht werken en Elektronische handtekening, waarbij waar mogelijk zaken worden gebundeld vanuit één centraal punt in de lijnorganisatie (CIO-office) en verbetermaatregelen integraal worden beheerd. Belangrijke aspecten zijn het structureel en centraal beleggen van de governance, regelen van eigenaarschap en efficiënt werken.
c. Applicatie voor veilig mailen. In 2024 heeft op advies van de FG een evaluatie plaatsgevonden rond de huidige applicatie voor veilig mailen. De FG constateerde dat de huidige oplossing niet volledig voldoet aan de AVG. Daarnaast is het gebruik van de huidige toepassing niet voldoende zichtbaar en wordt niet voldoende toegepast waar dit nodig is. Op basis van deze adviezen wordt gekeken in hoeverre de huidige applicatie kan worden verbeterd of dat er moet worden overgegaan op een andere betere applicatie.
d. Wpg: het verder werken aan het volledigen voldoen aan de Wpg op basis van de adviezen die zijn voortgekomen uit de interne audit.
e. Een groot aantal DPIA's zijn in 2024 (of daarvoor) gestart maar konden niet voor 31 december 2024 worden afgerond.

[1] Gegevensdeling in samenwerkingsverbanden enschede - iBabs Publieksportaal

INLEIDING

Met het jaarverslag van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) van de gemeente Enschede wordt beoogd verantwoording af te leggen van de taak van de FG zoals vastgelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (art. 39 AVG) en daarmee een beeld te scheppen over waar de gemeente Enschede staat wanneer het gaat om het verwerken van persoonsgegevens conform de AVG. De belangrijkste taak van de FG is dat deze onafhankelijk toezicht en controle houdt op de toepassing en naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens door de gemeente als organisatie. Binnen de gemeente Enschede zijn deze taken vastgelegd in het FG Reglement.[2]

Dit jaarverslag gaat in op het algemene beeld van de compliance ten aanzien van de AVG, de bevindingen over het jaar 2024 en de aandachtspunten voor 2025. In het voorjaar van 2023 is afgesproken dat dit verslag jaarlijks zal worden opgesteld en aangeboden aan het college van Burgermeester en wethouders omdat zij eindverantwoordelijk is voor de verwerking van persoonsgegevens. Het college dient kennis te nemen van het jaarverslag en kan uitspraak doen over de vermelde aandachtpunten voor 2025. Het is teven taak voor het college om opdracht te geven aan de directie om aandachtspunten te laten oppakken door de ambtelijke organisatie. Daarna kan het college het jaarverslag ter informatie aanbieden aan de gemeenteraad en publiceren op de website van de gemeente. Het jaarverslag wordt tevens aangeboden aan de Gemeentesecretaris en aan de Concerndirectie aangezien zij inhoudelijk verantwoordelijk zijn voor de verwerking van persoonsgegevens binnen de gemeentelijke organisatie.

[2] https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR696634/1

LEESWIJZER

Deze jaarrapportage bestaat uit twee onderdelen:

In het eerste deel wordt teruggekeken naar het jaar 2024. Wat heeft de gemeente bereikt op het gebied van gegevensbescherming? Welke maatregelen zijn er genomen om te voldoen aan de AVG?
In het tweede deel worden aanbevelingen gedaan om gegevensbescherming en privacy in het jaar 2025 naar een hoger niveau te tillen. Hierbij wordt waar nodig tevens aandacht geschonken aan de technische en organisatorische middelen die nodig zijn om dit hogere niveau te bereiken.

De terugblik op het voorgaande jaar vindt plaats aan de hand van de aandachtsgebieden die zijn benoemd in het toezichtsplan van de FG voor 2024. Het eerste aandachtsgebied, de algehele AVG-compliance neemt daarbij een bijzondere plaats in.

De algehele AVG-compliance[3] wordt in de gemeente Enschede gemeten aan de hand van het IBD AVG-borgingsproduct. In dit product worden zeven thema's onderscheiden, te weten:

- Beleid
- Processen
- Organisatorische inbedding
- Rechten van betrokkenen
- Samenwerking
- Gegevensbescherming
- Verantwoording

Enkele van deze onderwerpen komen ook terug in de andere focusgebieden. Om overlap te voorkomen wordt daarbij zoveel mogelijk terugverwezen.

[3] Hiermee wordt bedoeld dat binnen de gemeente aan de hand van het AVG Borgingsproduct wordt gemeten in hoeverre de gemeente voldoet aan de eisen die voortvloeien uit de AVG. Daarbij moet worden opgemerkt dat compliance een continu proces is en blijft (en geen 'afvinklijst').

DEEL 1. TERUGBLIK OP 2024

Het jaar 2024 stond in het teken van het verder ontwikkelen van het ‘privacy-team en’ het verder professionaliseren van de gegevensbescherming op basis van het vastgestelde strategische Informatieveiligheid en privacy beleid. In dit beleid staat: "Wij (gemeente Enschede) zijn transparant over de verwerking van persoonsgegevens en staan voor een veilige & rechtmatige verwerking daarvan." Onder het ‘privacy-team’ wordt verstaan: de privacy officers (PO), de Chief Information & Security Officer (CISO) en de Functionaris Gegevensbescherming (FG). De rol van de FG is hierbij met name die van onafhankelijk toezichthouder en adviseur.

Ten aanzien van het ‘privacy-team’ hebben zich in 2024 veel wijzigingen voorgedaan. Op basis van de in de zomernota toegezegde gelden om de capaciteit van privacy officers verder uit te breiden is de volgende situatie ontstaan:

- Sociaal domein - wijkteams: twee parttime privacy officers
- Sociaal domein - werk en inkomen: 1 fulltime privacy officer
- Fysiek domein – 1 privacy officer- 32 uur
- Bedrijfsvoering, concernzaken en overige afdelingen: 1 fulltime privacy officer

Bij de start van 2024 werd de functie van privacy officer voor het sociaal domein – werk en inkomen ingevuld door een zeer ervaren interim medewerker. Deze heeft per juli 2024 de organisatie verlaten nadat deze zijn opvolger heeft kunnen inwerken. Helaas heeft deze nieuwe collega de organisatie per 1 november 2024 weer verlaten. Deze vacature is per 16 december 2024 weer ingevuld.
In juli 2024 heeft ook een andere interim privacy officer de organisatie verlaten die zorgdroeg voor het fysiek domein en bedrijfsvoering, concernzaken en overige afdelingen. Per februari 2024 is de vacature voor het fysiek domein ingevuld en per 1 oktober de vacature voor bedrijfsvoering, concernzaken en overige afdelingen.
Daarnaast is er een uitbreiding in capaciteit gerealiseerd voor het sociaal domein – wijkteams waardoor er nu twee parttime privacy officers beschikbaar zijn voor de wijkteams in plaats van 1 parttime privacy officer. Deze nieuwe collega is gestart in mei 2024.
In 2024 is ook een AVG-coördinator aangesteld die zorgdraagt voor de coördinatie van AVG-verzoeken en het actueel houden van het verwerkingsregister. Hiervoor was ook extra geld vrijgemaakt in de zomernota van 2023. Deze AVG-coördinator heeft de organisatie per 1 december weer verlaten. Het is op moment van schrijven twijfelachtig of deze functie in 2025 opnieuw ingevuld gaat worden in verband met bezuinigingsmaatregelen.

Gevolg van al deze personele wisselingen is dat er voor de organisatie niet altijd helderheid was over wie welk team bij privacyvraagstukken kon helpen. Ook had dit gevolgen voor de continuïteit van projecten en processen omdat dossiers moesten worden overgedragen, nieuwe medewerkers moesten worden ingewerkt en het soms even duurde voor een vacature kon worden ingevuld waardoor een tijdelijke leemte ontstond.
Het resultaat is dat het team privacy officers weliswaar qua formatie weer op orde is, maar er een gemis is aan ervaring en senioriteit. Het team bestaat uit bevlogen en enthousiaste medewerker die veel inhoudelijke potentie hebben, maar ook ervaring moeten kunnen opdoen binnen dit boeiende en volop in ontwikkeling zijnde vakgebied. Daarvoor is tijd, begeleiding en aanvullende opleiding nodig. Daarnaast heeft de continuïteit van hun werk onder

druk gestaan door persoonlijke uitval van medewerkers. De FG heeft dit besproken met de betreffende leidinggevenden en hierin adviezen gegeven en aangedrongen op aanvullende/ondersteunende maatregelen en voorzieningen.

Om de gezamenlijke groep privacy specialisten mee te nemen in de lijn die in 2022 is ingezet en in 2023 verder werd vormgegeven, heeft de FG samen met de CISO in 2024 weer een aantal activiteiten georganiseerd. Doel was om de ingezette lijn rond ieders taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden onder de aandacht te brengen en na te gaan wat nog meer nodig is om optimaal te kunnen samenwerken, leren en ontwikkelen. Dit is gedaan door het organiseren van de volgende activiteiten:

- Een strategiedag op 11 juni 2024. Hierbij zijn afspraken gemaakt t.a.v. structuur, helderheid van de rol, een inhoud van de rol. Ook zijn afspraken gemaakt over zelfontwikkeling, ontwikkeling als team en kennisdeling.
- Een teambuilding activiteit op 15 oktober 2024. Hierbij lag de focus op het sterker maken van de onderlinge verbinding van de teamleden.
- Een teamdag op 5 november 2024. Hierbij lag de focus op de onderwerpen werkdruk, prioritering van werkzaamheden en samenwerking (onderling en met de organisatie als geheel).

De FG heeft, net als in 2023, voor 2024 een toezichtplan opgesteld. Deze diende in 2024 als gespreksleidraad tijdens de kwartaaloverleggen van de FG met de verantwoordelijk wethouder en de gemeentesecretaris.

1. ALGEMENE AVG-COMPLIANCE VOLGENS IBD BORGINGSPRODUCT

BELEID

Het privacybeleid is een kader waarin de gemeente aangeeft aan welke principes zij zich houdt bij de verwerking van persoonsgegevens. Het laat zien hoe de gemeente omgaat met persoonsgegevens en welke maatregelen zij treft om te voldoen aan de relevante wet- en regelgeving.

In 2022 is door de CISO het Strategisch Informatiebeveiliging en privacybeleid opgesteld. Het college van Enschede heeft op 27-09-2022 het ‘Strategisch informatiebeveiligings- en privacybeleid’ vastgesteld.

Net als in voorgaande jaren zijn metingen uitgevoerd op basis van het IBD AVG Borgingsproduct. Er is een meting uitgevoerd op het Sociaal Domein (inclusief de wijkteams) uitgevoerd met behulp van de versie 3.0 van het Borgingsproduct in de ‘oude’ Exel versie en daarnaast een gemeente brede meting uitgevoerd met een digitale versie van het borgingproduct 3.0 dat onderdeel uitmaakt van het ISMS van de gemeente (Information Security Management System). Doel is om in 2025 alle domeinen te onderzoeken met behulp van de digitale versie van het Borgingsproduct.

JAARPLAN 2024

Net als in voorgaande jaren is op basis van het beleid en de metingen een Jaarplan informatiebeveiliging en privacy 2024 opgesteld (hierna: jaarplan). Dit plan is vastgesteld door de CIO. Een deel van dit jaarplan, voor zover

deze betrekking hebben op privacy, is hieronder weergegeven met daarbij de status aan het einde van 2024

Verantwoordelijkheden (governance)
Bij een goede informatiebeveiligings- en privacyorganisatie is het randvoorwaardelijk om taken, rollen en verantwoordelijkheden te beleggen en te borgen in de organisatie, alsmede het hebben van duidelijk beleid en procedures en het weken conform deze kaders.

Beleid en procedures	Vakgebied	Status
Opstellen van beleid en procedure voor Privacy by design	Privacy	Vervallen
Opstellen procedure rechten van betrokkene	Privacy	Procedure vastgesteld, moet nog worden geïmplementeerd
Vormgeven functie AVG-coördinator	Privacy	Afgerond
Inwerken nieuwe privacy officers	Privacy	Inwerkdocument aanwezig
Nieuwe procedure afhandeling datalekken implementeren	Privacy	Afgerond
Opstellen procedure voor afhandeling AVG-klachten	Privacy	Geborgd in algemene klachtenprocedure
Nieuwe procedure voor actueel houden verwerkingsregister implementeren	Privacy	In uitvoering
Nalopen verwerkingsregister	Privacy	In uitvoering
Bijwerken privacyverklaring op de website	Privacy	Afgerond
Strategisch informatiebeveiligings- en privacybeleid herzien (nadat NIS2 en BIO2 van kracht is)	Privacy en Security	Evaluatie uitgevoerd, wordt in 2025 herzien.
Bijdrage leveren aan beleidsproces (beleid voor IT beleid)	Privacy en Security	Nog niet gestart
Bijdrage leveren aan business continuity	Privacy en Security	In uitvoering
Bijdrage leveren aan het beleggen van eigenaarschap	Privacy en Security	In uitvoering
Bijdrage leveren aan AI beleid	Privacy en Security	In uitvoering
Procedure Werken in het buitenland	Privacy en Security	Afgerond

Versterken en door ontwikkelen van informatiebeveiliging en privacy (risk)
Door de basisbeveiliging te verhogen en risico's te mitigeren zijn we minder kwetsbaar. Deze projecten en activiteiten dragen bij aan een veilige informatievoorziening en verwerking van persoonsgegevens.

Naleving (compliance)
Voor de informatiebeveiliging en privacy geldt dat we in overeenstemming met de verplichte en wettelijke kaders, zoals de BIO, AVG en WPG moeten werken. Deze werkzaamheden dragen bij aan de verantwoording en rapportage daarover.

Compliance metingen	Vakgebied	Status

	Uitvoeren AVG compliance meting (AVG borgingsproduct in ISMS)[4]	Privacy	Vastgesteld, uitvoering in 2025
Audits		**Vakgebied**	**Status**
	Hercontrole na externe Audit Wpg	Wpg	Uitgevoerd
	Interne Audit Wpg	Wpg	Uitgevoerd
Reguliere werkzaamheden		**Vakgebied**	**Status**
	Bijhouden verwerkingsregister	Privacy	Continu proces
	Afhandelen AVG klachten	Privacy	Continu proces
Rapportage		**Vakgebied**	**Status**
	Opstellen rapportage beveiligingsincidenten en datalekken	Privacy & security	Afgerond

Naast het actualiseren van het beleid (gerealiseerd), zijn de Wpg-audit (zie punt 8), het vormgeven van de functie van AVG-coördinator die belast is met het actualiseren van het verwerkingsregister en het herzien van de procedure van rechten van betrokkenen en het actualiseren van de afhandeling van datalekken door privacy officers en het implementeren van de DPIA-procedure aan te merken als de belangrijkste acties op het vlak van privacy. Samen met de beveiligingsadviseurs is het nieuwe ISMS uitgerold en is gestart met het herzien van de bewustwordingscampagne.

PROCESSEN

De verwerkingen van persoonsgegevens van de gemeente dienen te voldoen aan de AVG. Dit houdt in dat de werkprocessen die persoonsgegevens bevatten getoetst en ingericht moeten worden volgens de volgende beginselen: behoorlijkheid, transparantie, doelbinding, dataminimalisatie, opslagbeperking, juistheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Daarnaast kan de gemeente in specifieke gevallen verplicht zijn om een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (Data Protection Impact Assessment, ofwel DPIA[5]) uit te voeren. De FG heeft in 2023 en in 2024 adviezen gegeven hoe dit proces beter in te richten en te borgen. Aan deze adviezen is opvolging gegeven en in dit verslag wordt daar later verder op ingegaan.

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn veel verschillende werkprocessen te onderscheiden. Ik geef hier een korte toelichting op de belangrijkste:

- Afhandeling van datalekken: deze worden, op basis van de vernieuwde procedure afhandeling datalekken, de datalekken vanaf 1 maart 2024 niet meer behandeld door het securityteam maar door privacy officers. Dat is een logische keuze. Privacy officers zijn kundig om de melder te helpen hoe de gevolgen van een datalek voor de betrokkene zo veel mogelijk kunnen worden beperkt en zij kunnen het hele team helpen om van een datalek te leren zodat de kans dat deze opnieuw ontstaat zo veel mogelijk beperkt kan worden. Daarnaast dragen de privacy officers er zorg voor dat het datalek indien nodig wordt gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Voor een overzicht van datalekken in 2024 zie bijlage 3.

[4] De AVG-compliance metingen worden wel uitgevoerd maar nog niet in alle organisatieonderdelen. En het AVG borgingsproduct is nog niet gedigitaliseerd in het ISMS-systeem.
[5] De gegevensbeschermingseffectbeoordeling wordt ook wel afgekort tot DPIA naar de Engelse term Data Protection Impact Assessment.

- De procedure ten aanzien van de rechten van betrokkenen is in 2024 geactualiseerd. Hier was veel tijd voor nodig, omdat zowel de wijze waarop betrokkenen een AVG-verzoek kunnen indienen, de wijze waarop hun identiteit kan worden gecontroleerd, de wijze waarop een inzageverzoek kan worden beoordeeld en afgehandeld en de archivering van verzoeken moest worden heroverwogen. Op basis van deze heroverweging zijn een aantal extra acties uitgezet. Zo is het nu mogelijk om als betrokkene via de website van de gemeente een AVG-verzoek in te dienen, waarbij de identiteit via DigiD en op basis van een aantal controlevragen wordt geverifieerd. Het is voor betrokkenen daarom niet meer nodig om een kopie ID op te sturen. Wat nog steeds een probleem blijft is dat de procedure groot en complex is wat het voor de betrokken afdelingen lastig maakt om een verzoek tijdig en correct af te ronden. In 2025 moet nog een extra slag gemaakt worden om deze procedure te vereenvoudigen en voor iedereen begrijpelijk te maken.
- In 2024 is het DPIA-proces gedigitaliseerd waarbij de sjablonen die gebruikt worden bij het uitvoeren van DPIA's kunnen worden gestart vanuit het programma 'Smart-Documents' en waarbij deze automatisch worden gearchiveerd in het documentatiebeheerprogramma 'Corsa'. Bij punt 3.' DPIA's' verderop in dit verslag wordt hier verder op ingegaan.

ORGANISATORISCHE INBEDDING

Voor een goede en juiste uitvoering is het van belang dat iedereen binnen de organisatie op de hoogte is van de beginselen van de AVG en het belang van aandacht voor de bescherming van persoonsgegevens. Organisatorische inbedding betekent het toewijzen van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en bewustzijn creëren.

Er is in 2024 veel aandacht geweest voor het uitbalanceren en positioneren van het privacy team.
Wekelijks vindt een onderling overleg plaats over de rollen/taken van het team dat primair betrokken is bij privacy zaken. Daarnaast is er ook wekelijks tijd voor het bespreken van casuïstiek De privacy officers, CISO en FG nemen deel aan dit overleg.

In breder verband kent de gemeente (Enschede) de Adviescommissie informatiebeveiliging en privacybescherming. Deze multidisciplinaire commissie komt tweemaandelijks bij elkaar behandelt o.a. privacy in breder verband.
Daarnaast, ook in breder verband, neemt de FG deel aan het 'Rode draad beraad'. Aan dit overleg nemen de voorzitter van de klachtencommissie, de voorzitter van de rekenkamer, de klachtenfunctionaris en de functionaris gegevensbescherming deel en gaan daarbij in overleg met de senior strategisch adviseur en de Clustermanager Concernstaf, de concerndirectie (2 keer per jaar) en de Burgmeester (1 x per jaar). Insteek van het overleg zijn overstijgende 'rode draden' die worden waargenomen door de vier toezichthoudende deelnemers.

Ter informatie van de organisatie zijn er regelmatig berichten op intranet geplaatst zoals infographics waarin wordt uitgelegd hoe de rollen zijn verdeeld.

WAAR KAN JE TERECHT MET VRAGEN OVER PRIVACY?

1. KIJK OP INTENS
Op de AVG-groep vind je mogelijk het antwoord op je vraag.

2. VRAAG ÉÉN VAN JE COLLEGA'S
Wellicht hebben ze dit eerder meegemaakt en weten ze het antwoord.

3. VRAAG ÉÉN VAN DE PRIVACY COLLEGA'S
Kom je er niet uit? Vraag het aan één van de Privacy Officers (PO) of Privacy Aanspreekpunten (PA). Je kunt bij hen terecht voor vragen, advies en ondersteuning rondom de bescherming van persoonsgegevens en naleving van privacywetgeving en -beleid.
Voor Enschede zijn dat:
- [redacted] (PO Sociaal domein - wijkteams)
- [redacted] (PO Sociaal domein – werk en inkomen)
- [redacted] (PO Fysieke domein)
- [redacted] (PO Bedrijfsvoering, Concernzaken en overige afdelingen)

INDIEN NODIG WORDEN COLLEGA'S BIJ JOUW VRAAG BETROKKEN
Bij complexe vraagstukken kan de Privacy Officer of het Privacy Aanspreekpunt ook andere specialisten inschakelen, zoals

Functionaris voor gegevensbescherming (FG): Sylvia Meinders
De FG houdt toezicht op de toepassing en naleving van de AVG binnen gemeente Enschede en Losser.

AVG-coördinator: [redacted]
De AVG-coördinator houdt het verwerkingsregister bij en coördineert de afhandeling van AVG-verzoeken, zoals het recht op inzage.

Adviseur Juridische Zaken: [redacted]
Zij geven juridisch advies over de bescherming van persoonsgegevens en de privacywetgeving.

Chief Information Security Officer (CISO): [redacted]
De CISO ondersteunt bij het bewaken en verbeteren van de informatiebeveiliging en adviseert daarover het management en bestuur.

WAAR KAN JE TERECHT MET VRAGEN OVER PRIVACY? - WWW.ENSCHEDE.NL

ENSCHEDE

RECHTEN VAN BETROKKENEN

De gemeente dient degene van wie zij de persoonsgegevens verwerkt (betrokkene) zowel actief als passief te informeren over het verwerken, de wijze van het verwerken, de grondslag en de maatregelen die zij neemt om onrechtmatige toegang en -verwerking te voorkomen. Daarnaast stelt de AVG betrokkenen in staat om middels een aantal rechten controle en invloed uit te oefenen over zijn of haar persoonsgegevens. We noemen dit een AVG-verzoek. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het recht op inzage, het recht op verwijdering of het recht op correctie.

De ingekomen AVG-verzoeken rondom de uitoefening van deze rechten worden doorgezet naar de betrokken teams en worden waar nodig besproken in het wekelijkse privacy overleg (zie verder onder 2). De privacy officers kunnen de teams bij het proces van het beoordelen en behandelen van de AVG-verzoeken begeleiden. Zie verder hoofdstuk 5 ‘rechten van betrokkenen’

SAMENWERKING

De gemeente werkt op meerdere beleidsterreinen, in verschillende bedrijfsfuncties, in diverse rollen en hoedanigheden samen met (mede-) overheden en private organisaties. In veelvoorkomende gevallen zal er sprake zijn van een verwerking van persoonsgegevens tussen partijen: ontvangen van persoonsgegevens, verzenden van persoonsgegevens, maar ook het opslaan van en inzage hebben in persoonsgegevens valt onder dit begrip. Deze verwerkingen dienen te voldoen aan de AVG. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente Enschede om hierover met deze andere partijen afspraken te maken. In geval van het delen van persoonsgegevens en andere (gevoelige) informatie is dit ook in vrijwel alle gevallen gebeurd.

Een belangrijk aandachtspunt is hierbij dat deze afspraken helder gedocumenteerd en gearchiveerd zijn, opgenomen zijn in het verwerkingsregister en periodiek worden geëvalueerd en waar nodig herzien. Samenwerkingen veranderen in de loop van de tijd, gegevensuitwisselingen veranderen, soms op basis van behoefte, soms op basis van veranderende wet- en regelgeving. Dat kan invloed hebben op de gemaakte

afspraken. Een voorbeeld van een belangrijke samenwerkingspartij waarmee gevoelige gegevens worden gedeeld is het Kennispunt Twente. Deze is ook in het verslag over 2023 als voorbeeld benoemd. Hierbij waren een viertal DPIA's in uitvoering. Een aantal zaken rond de samenwerking met Kennispunt Twente waren niet helder. De FG heeft in samenwerking met de FG's van Almelo en Hengelo aanbevelingen gegeven over hoe samenwerkingsafspraken ten aanzien van AVG-governance en AVG-compliancy beter vormgegeven kunnen worden. Hier is naar geluisterd en in 2024 is een verbeterplan opgesteld op basis van deze aanbevelingen. Een kernpunt hierbij is dat helderheid nodig is over de AVG-rol die Kennispunt Twente inneemt ofwel Kennispunt Twente moet de juiste juridische rechtsvorm krijgen. Een extern deskundig bureau is gevraagd hier onderzoek naar te doen. De aanbevelingen van dit externe bureau zijn eind 2024 ontvangen en moeten in 2025 verdere uitvoering krijgen. Daarnaast zijn in het plan van aanpak afspraken gemaakt over het juist anonimiseren van statistische gegevens en het in volledigere mate voldoen aan de basisvereisten van de AVG. Doordat het onderzoek naar de AVG-rol van Kennispunt Twente lang heeft geduurd en de uitkomsten hiervan essentieel zijn voor het kunnen uitvoeren van de geplande en reeds gestarte DPIA's, zijn deze DPIA's in de tussenliggende periode opgeschort tot er meer helderheid is.

Op het gebied van samenwerking is nog werk te verzetten. Dit is ook als aandachtspunt voor 2024 benoemd in het toezichtplan van de FG. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is hier ook helder over. De titel van het jaarplan van de AP voor het jaar 2024 is: "Beschermen van burgers in een digitale wereld' Zij verwacht daarbij dat overheidsorganisaties terughoudend zijn met het delen van gegevens. Zij geeft hierbij aan; "Zonder de bescherming van ons grondrecht op gegevensbescherming kunnen andere grondrechten in gevaar komen. Zoals het recht op privacy en het recht om niet gediscrimineerd te worden". Het is aan overheidsbestuurders en aan de wetgever om een goede afweging te maken over het nut en de noodzaak van het gebruik van data en nieuwe verwerkingen.[6] Hierbij staat doelbinding voorop; de gegevens mogen niet voor een ander doel worden gebruikt, dan waarvoor ze zijn verkregen. De gemeente neemt deel aan veel samenwerkingsverbanden waarin veel gegevens worden gedeeld.

De FG heeft aangegeven in 2024 vooral te letten op de volgende 4 aspecten:

1. *De FG controleert in 2024 of het overzicht van samenwerkingsverbanden nog actueel is en of met al onze samenwerkingspartners de benodigde overeenkomsten in het kader met uitwisseling van gegevens zijn afgesloten*
2. *De FG controleert in 2024 of de informatie over samenwerkingsverbanden (op de juiste wijze) is opgenomen in het verwerkingsregister*
3. *De FG adviseert de organisatie waar nodig over veilige gegevensuitwisseling binnen deze samenwerkingsverbanden en is beschikbaar voor aanvullend advies waar nodig.*
4. *De FG is graag betrokken in het kader van privacy by design indien samenwerkingsverbanden worden herzien of nieuw opgezet.*

Hoe de gemeentelijke organisatie hier mee is omgegaan is als volgt samen te vatten:

Er is een overzicht van verbonden partijen. Dat zijn samenwerkingsverbanden die formeel zijn vastgelegd op basis van een gemeenschappelijke regeling of convenant. Hierbij is inzichtelijk wie hierbij de opdrachtgever is (bestuurlijk en ambtelijk) en wie de (coördinerend) accounthouder zijn. In de gemaakte samenwerkingsafspraken is opgenomen welke gegevens binnen het samenwerkingsverband worden uitgewisseld maar deze zijn niet

[6] AP jaarplan 2024 https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/ap-jaarplan-2024

opgenomen in het verwerkingsregister van de gemeente Enschede. In 2024 zou hiermee een start gemaakt worden. De FG heeft hierbij een overzicht gemaakt met vragen die voor ieder samenwerkingsverband beantwoord moeten kunnen worden om na te gaan of aan de belangrijkste aspecten van AVG-compliancy wordt voldaan. Deze vragen zijn omgezet in een enquête die begin 2025 binnen de organisatie wordt uitgezet. Op basis hiervan kunnen waar nodig afspraken worden geactualiseerd en kunnen de samenwerkingsverbanden worden opgenomen in het verwerkingsregister.
Daarnaast zijn er meerdere kleinere samenwerkingsverbanden die niet formeel zijn vastgelegd en soms naar behoefte ad hoc zijn ontstaan. Sommige hiervan betreffen niet alleen AVG-aspecten maar ook de Wpg. Een stagiaire HBO rechten is verzocht om hier onderzoek naar te doen en te komen met aanbevelingen om ook deze beter inzichtelijk te krijgen in het kader van AVG- en Wpg compliancy. De uitkomsten van dit onderzoek worden in 2025 verwacht.
Als laatste wil de FG graag benadrukken beschikbaar te zijn om mee te denken in het kader van privacy by design bij het herzien of nieuw opzetten van een samenwerkingsverband. Privacy by design betekent feitelijk ‘gegevensbescherming door ontwerp’. Het conform deze principes inrichten van een proces houdt in dat je vooraf al kiest voor het meest privacy vriendelijke model van samenwerking en daarmee wordt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen optimaal vormgegeven. De FG wil de gemeente aansporen hier in 2025 een start mee maakt door dit toe te passen op bijvoorbeeld twee samenwerkingsverbanden. Deze kunnen daarna als voorbeeld genomen worden voor overige samenwerkingsverbanden of initiatieven tot het inrichten van nieuwe samenwerkingsverbanden.

BEVEILIGING

Het is essentieel dat de gemeente passende technische en organisatorische maatregelen neemt ter beveiliging van persoonsgegevens. Wat passend is hangt af van onder andere de specifieke verwerkingen en de risico’s die deze met zich meebrengen en de kwetsbare onderdelen in het proces van de verwerkingen. Bij het bepalen van wat passend is wordt rekening gehouden met de gevoeligheid van de gegevens, dat de te treffen maatregelen in verhouding staan tot de risico’s (op basis van een risicoanalyse), van wat technisch mogelijk is en de kosten hiervan. Vervolgens moet gezocht worden naar een balans tussen het risiconiveau en de maatregelen.
Ten aanzien van technische en organisatorische maatregelen wordt verwezen naar de ENSIA-rapportage die jaarlijks met het College en de Raad worden gedeeld.
Daarnaast geldt er onder de AVG een meldplicht datalekken. Dit houdt in dat incidenten, waaronder inbreuken op de beveiliging, onderzocht worden en onder omstandigheden gemeld worden aan de AP en/of de betrokkene(n).

Een punt van aandacht is werken vanuit het buitenland. Hierover heeft de FG in 2023 adviezen gegeven. Meerdere keren per jaar vragen medewerkers om toestemming om vanuit een ander land te mogen werken. Zolang dit binnen de Europese Economische Ruimte (EER) plaatsvind is dit geen probleem aangezien de bescherming van persoonsgegevens dan op dezelfde wijze geregeld is volgens de AVG. Voor een aantal andere landen heeft de Europese Commissie (EC) een adequaatheidsbesluit genomen (artikel 45 van de AVG). De EC stelt dan vast dat de gegevensbescherming in dat land van een vergelijkbaar niveau is als de AVG. Wanneer een land op deze lijst voorkomt is het werken vanuit dat land ook als veilig aan te merken. Is dat niet het geval dan zijn mogelijk aanvullende maatregelen nodig, of volgt een negatief advies. Op advies van de FG en CISO zijn in 2024 de

mogelijkheden en onmogelijkheden t.a.v. het werken in het buitenland uitgewerkt in beleid. Dit beleid is inmiddels vastgesteld en wordt gehanteerd.

Een ander punt van zorg dat in 2023 al is benoemd is het gebruik van Zorgmail. Dit is een veilige mailtoepassing om gevoelige informatie of bijzonder persoonsgegevens veilig via de mail te kunnen versturen. Binnen deze toepassing is geen twee factor authenticatie ingericht. Dit is nodig om er zeker van te kunnen zijn dat de mail ook inderdaad door de juiste persoon wordt ontvangen. Ook is er geen automatische signalering op basis van de inhoud van de mail aanwezig om een medewerker aan te geven dat een mail veilig verstuurd moet worden. Daarnaast is bij deze mailtoepassing de herkenbaarheid van de mail, als afkomstig van de gemeente, een aandachtspunt. Het moet ook voor de ontvanger helder zijn dat deze mail inderdaad van de gemeente afkomstig is op basis van onder andere de herkenbaarheid c.q. huisstijl. FG en CISO hebben hierin aanbevelingen voor verbeteringen in gedaan. Op basis daarvan zijn in 2024 verdere mogelijkheden verkend die in 2025 een vervolg zullen krijgen.

VERANTWOORDING

De AVG legt de verantwoordelijkheid bij de organisatie zelf om aantoonbaar te maken dat deze voldoet aan de privacyregels. De organisatie heeft hierbij een verantwoordingsplicht. Door aan deze plicht te voldoen, levert de organisatie een belangrijke bijdrage aan de bescherming van het grondrecht van mensen op privacy. Dit betekent dat het college van B&W aan moet kunnen tonen dat de verwerkingen van persoonsgegevens voldoen aan de beginselen van de AVG en aan de relevante wet- en regelgeving.

De werkzaamheden die worden verricht op het vlak van privacy (en informatiebeveiliging) worden gedocumenteerd. Denk aan de wekelijkse werkoverleggen, de adviescommissie informatieveiligheid en privacy en gesprekken met het management. Daarnaast heeft de FG periodieke overleggen met de Gemeentesecretaris en de portefeuille houdend wethouder. Deze overleggen zijn ingepland per kwartaal en worden tevens spontaan belegd waar nodig. Als laatste voert de FG periodiek gesprekken met business controllers en de strategisch adviseur ten aanzien van risicomanagement, onder andere ten behoeve van de jaarrekening 2024

Er zijn ook nieuwe of geactualiseerde initiatieven. Denk aan het gebruik van het Borgingsproduct 3.0 van de VNG. Dit is een toetsingskader waarmee de organisatie kan toetsen in hoeverre zij in staat is om de naleving van de AVG te waarborgen. Deze werd vanaf 2023 ingezet als jaarlijkse meting. Vanaf 2025 wordt deze geïmplementeerd in een digitaal systeem, het ISMS (Informatie en Security Management Systeem). Daarnaast stellen de CISO en de privacy officers een jaarplan voor de organisatie op. Dit jaarverslag en het toezichtsplan van de FG zijn input voor de organisatie om te toetsen in hoeverre zij aan de AVG voldoet en waar nog actiepunten liggen om in het komende jaar op te pakken. Evenals dit jaar zullen deze documenten ook komend jaar in de jaarlijkse cyclus worden gebruikt.

CONCLUSIE

In 2024 heeft de gemeente Enschede wederom verschillende verbeterslagen gemaakt waarbij de gegevensbescherming verder is geprofessionaliseerd. Positieve ontwikkelingen waren bijvoorbeeld het onder de loep nemen van een aantal processen, waaronder het beter digitaal inrichten van het DPIA-proces, maar ook het

maken van nieuw beleid op een aantal onderwerpen en het actualiseren van informatie over gegevensbescherming en privacy op de website.
Er zijn ook aandachtspunten voor de organisatie om aantoonbaar te kunnen voldoen aan de AVG. In het tweede deel van de rapportage worden aanbevelingen gedaan om gegevensbescherming verder te verankeren in de organisatie.
Op de volgende bladzijde wordt dit verder gevisualiseerd. (Het kopje beveiliging heeft betrekking op datalekken. Voor beveiliging wordt verwezen naar de ENSIA-rapportage). Er is ook een verwachting opgenomen voor 2024. Die wordt in het volgende hoofdstuk onderbouwd.

		Resultaten 2024	Verwachting voor 2025
	Beleid		
	Processen		
	Organisatie		
	Betrokkene		
	Samenwerking		
	Beveiliging		
	Verantwoording		

2. VERWERKINGSREGISTER

De verantwoordingsplicht binnen de AVG houdt onder andere in dat een organisatie moet kunnen aantonen dat een verwerking van persoonsgegevens voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van de AVG. Ook moet een organisatie kunnen laten zien welke gegevens worden verwerkt en dat de juiste technische en organisatorische maatregelen zijn genomen om de persoonsgegevens te beveiligen. In de AVG staat een aantal verplichte maatregelen genoemd waarmee een organisatie kan laten zien dat zij aan haar verantwoordingsplicht voldoet. Een daarvan is het bijhouden van een verwerkingsregister.

Eind 2021 is een project gestart om het verwerkingsregister (van de gemeente Enschede) te actualiseren. De opstart van dit project verliep aanvankelijk moeizaam. Na de zomer van 2022 zijn echter grote stappen gemaakt.

Eind 2022 zijn alle belangrijke verwerkingen geïnventariseerd. De resterende processen werden begin 2023 geïnventariseerd. Daarna is, zoals was afgesproken, in het projectplan een procedure vastgesteld om het register actueel te kunnen blijven houden. De nieuw aan te stellen AVG-coördinator zou daar een coördinerende en begeleidende rol in gaan spelen. Een publieksvriendelijke versie van het verwerkingsregister is gepubliceerd op de website van de gemeente.

De interim FG is in 2022 betrokken geweest bij de selectie van categorieën informatie die in het register opgenomen dienen te worden. De huidige FG constateerde in 2023 dat samenwerkingsverbanden waar de gemeente aan deelneemt nog niet zijn opgenomen in dit register. De FG heeft daarom aanbevolen om deze verwerkingen in 2024 aan te vullen in het verwerkingsregister. Daarnaast mist het register de volgende informatie over of de verwerkingen die erin zijn opgenomen:

- Of dit verwerkingen zijn waarbij het verplicht is om een DPIA voor uit te voeren;
- Of deze DPIA dan ook daadwerkelijk is uitgevoerd;
- Wanneer de DPIA is uitgevoerd en of deze is voorzien van een advies van de FG;
- Wanneer de DPIA uiterlijk moet worden herzien.

Hiervoor is het nodig om een scan op al deze processen uit te voeren op basis van informatie die bij verschillende domeinen en vakgroepen al dan niet aanwezig is. Het advies van de FG was om deze in 2024 uit te voeren. Daarnaast is het nodig om het digitale systeem aan te passen zodat deze informatie toegevoegd kan worden in het verwerkingsregister en om hieruit de nodige managementinformatie te kunnen genereren.

Ondanks dat vanaf het voorjaar van 2024 een AVG-coördinator is aangesteld op basis van extra gelden die hiervoor in de zomernota van 2023 zijn vrijgemaakt, is deze er niet in geslaagd dit resultaat in 2024 volledig te realiseren. Daarnaast heeft de AVG-coördinator per 1 december de organisatie weer verlaten. In het kader van gemeentelijke bezuinigingen maakt de FG zich zorgen over de mogelijkheid dat deze functie in 2025 niet opnieuw wordt ingevuld. Het actualiseren van het verwerkingsregister zal worden opgenomen in een groter project; het plan integraal bevragingsmanagement. De aanzet voor dit project is gegeven in 2024 en zal in 2025 worden voortgezet.

3. DPIA’S

DPIA’s, ofwel Data Protection Impact Assessments, spelen een cruciale rol bij het borgen van privacybescherming. De beste bescherming wordt in de praktijk geboden wanneer technische en organisatorische maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat bepaalde risico’s zich voordoen. Door middel van een DPIA worden systematisch alle risico’s en de impact daarvan, voor de inwoners waarvan we de gegevens verwerken, zowel als voor de gemeente als organisatie, in kaart gebracht. Vervolgens wordt voor elk van de risico’s de impact beoordeeld en welke mitigerende maatregelen kunnen worden toegepast. Een DPIA is in principe ook het systematisch nalopen of de AVG-beginselen, waaronder data-minimalisatie, proportionaliteit en subsidiariteit en privacy by design, zijn toegepast.

Als organisatie wil en moet gemeente Enschede inzicht hebben in de (privacy-)risico’s van onze data-verwerkende processen. Dit is nodig om de (privacy-) belangen van betrokkenen (bijvoorbeeld inwoners, maar ook eigen medewerkers) te kunnen beschermen. Maar ook om de belangen van de gemeente te waarborgen: denk aan reputatieschade of aantasting van relaties met partners, door een privacy-inbreuk. Dit inzicht kan alleen verkregen worden door een gerichte inventarisatie en risicoanalyse van die processen. Dat is het doel van een DPIA.

Daar komt bij dat bij processen met hoge privacy-risico's voor betrokkenen het uitvoeren van een DPIA geen keuze is maar een wettelijke verplichting. Niet nakomen van deze verplichting kan leiden tot hoge boetes van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

Binnen de gemeenten Enschede zijn in 2023 stappen gezet om de DPIA meer voor het voetlicht te brengen en, waar nodig en verplicht, een DPIA uit te voeren. Dit kwam in 2023 al langzaam op gang en in 2024 is de bewustwording verder gegroeid. Dit heeft ertoe geleid dat er significant meer DPIA's uitgevoerd zijn waar dit nodig is. De FG heeft in 2023 en 2024 adviezen gegeven hoe dit proces het beste vormgegeven kan worden en wat daar voor nodig is. De Gemeente Enschede heeft daarbij voortbordurend op de zaken die in 2023 al in gang zijn gezet in 2024 de volgende acties ondernomen:

1. Investeren in de kennis van ambtenaren die DPIA's uitvoeren of hierbij inhoudelijk betrokken zijn door middel van het aanbieden van DPIA scholingen. In 2024 zijn 4 scholingen georganiseerd en voor 2025 zijn de eerste twee scholingen gepland.
2. Privacy officers hebben ook scholing gevolgd zodat zij vanuit hun rol kunnen dienen als procesbegeleider voor de teams die DPIA's uitvoeren.
3. Het DPIA-proces wordt sinds het voorjaar van 2025 digitaal ondersteund en de rapportages worden zakelijk gearchiveerd;
4. De informatie uit een DPIA wordt gebruikt voor het bij het opstellen of evalueren en zo nodig bijstellen van een verwerkersovereenkomst;
5. De informatie uit een DPIA wordt gebruikt bij het actueel houden van het verwerkingsregister.

Het afgelopen jaar zijn beduidend meer DPIA's gestart/uitgevoerd dan in de jaren hiervoor. Zo heeft de FG in 2025 over 12 DPIA's een positief advies kunnen geven waarna deze door de procesverantwoordelijke kon worden geaccordeerd. Ter vergelijk: in 2023 waren dit er 4 en in 2022 maar 1. Aan het einde van 2024 waren op basis van wat bekend is bij de FG 47 DPIA-processen gestart die naar verwachting in 2025 zullen worden afgerond.

De medewerkers van de gemeente worden zich meer en meer bewust van de noodzaak tot het uitvoeren van een DPIA en raken meer bekend met wanneer dit verplicht is, maar dat is nog niet voor alle organisatieonderdelen het geval. De FG heeft daarom gedurende 2024 drie keer een formele waarschuwing moeten geven omdat een proces volgens planning zou worden gestart terwijl geen DPIA vooraf was uitgevoerd waarbij dit voor dat proces wel verplicht was. In twee gevallen heeft dit er toe geleid dat de start van het proces daarom is uitgesteld.

Een andere actie van de FG is dat deze een memo heeft gestuurd naar de organisatie via de concerndirectie met daarin een lijst van DPIA's waarvan de VNG stelt dat iedere gemeente, van groot tot klein, deze minimaal moet hebben uitgevoerd. De VNG noemt dit 'Must have DPIA's'. De FG heeft deze naast de lijst met uitgevoerde DPIA's gelegd en een aanbeveling te doen om de ontbrekende DPIA's op deze lijst met prioriteit uit te voeren. De gemeente heeft hier op gereageerd door de betreffende afdelingen in samenwerking met hun privacy officers opdracht te geven deze met voorrang uit te voeren. Dit proces loopt op moment van schrijven.

Er zal ook in 2025 veel gecommuniceerd moeten worden over de noodzaak tot het uitvoeren van een DPIA en over de wijze waarop hierbij hulp kan worden gekregen, in de vorm van scholing en door begeleiding van het proces door de privacy officer. Daarnaast is het nodig om de effectiviteit van de mitigerende maatregelen aangaande risico's die zijn benoemd in de DPIA te beoordelen en te borgen dat DPIA's periodiek worden gereviewd. Hiervoor zijn aanvullende acties nodig.

Omdat veel gemeenten met dezelfde tools werken en veel gemeenten met dezelfde of vergelijkbare processen te maken hebben is er ook veel winst te behalen door samen te werken met andere gemeenten en te leren van elkaar. Om deze reden heeft de FG deelgenomen aan een VNG-werkgroep (Vereniging Nederlandse Gemeenten) die zich bezig heeft gehouden met het onderwerp DPIA. In deze werkgroep is gesproken over een kwalitatief beoordelingskader voor DPIA's waarbij het mogelijk wordt om DPIA's die conform dit kader zijn opgesteld met andere gemeenten te delen en te leren van elkaar. De formats die de gemeente Enschede gebruikt voor de uitvoering van haar DPIA's voldoen aan dit beoordelingskader. Een tweede opbrengst van deze werkgroep is de start van een 'VNG DPIA-bibliotheek'. Gemeenten kunnen DPIA's die zij hebben uitgevoerd toevoegen aan deze bibliotheek, zodat gemeenten onderling kunnen leren van de onderzoeken van collega gemeenten. Vanuit de gemeente Enschede zijn nog geen DPIA's aangeleverd voor deze bibliotheek. De FG beveelt aan om dit in 2025 wel te gaan doen. Alleen met elkaar kunnen we er zo voor zorgen dat we niet alleen van elkaar leren maar ook meer met elkaar als gemeenten samenwerken.

Voor een overzicht van alle uitgevoerde DPIA's worden verwezen naar **Bijlage 1**.

4. UITOEFENING RECHTEN DOOR BETROKKENEN

In 2024 constateerde de FG dat het afhandelen van met name uitgebreide, complexe en/of domein overstijgende AVG-verzoeken nog niet in alle gevallen gladjes verliep. Het ging om een beperkt, maar toch toenemend aantal verzoeken per jaar (in 2022 minder dan 10; in 2023 meer dan 20 van de in totaal 44 verzoeken). Deze domein overstijgende verzoeken betreffen vooral het sociaal domein, zijn meestal erg arbeidsintensief en werden ad hoc opgepakt en moeizaam gecoördineerd. In 2023 zijn meerdere ingebrekestellingen ontvangen in verband met niet tijdige afhandeling van het AVG-verzoek.

De FG heeft aanbevelingen gedaan over hoe dit proces rond het faciliteren van betrokkenen in het uitoefenen van hun rechten beter gestroomlijnd en geborgd kan worden. De gemeentelijke organisatie heeft op basis daarvan in 2024 een aantal acties ondernomen:

- Het aanstellen van een AVG-coördinator;
- Het mogelijk maken voor betrokkenen om online via een webformulier een AVG-verzoek te kunnen doen waarbij ook meteen de scope van het verzoek kan worden toegelicht en via DigiD authenticatie eenvoudig en veilig de identiteit van de betrokkene kan worden gecontroleerd;
- Zaakgerichte archivering in het gemeente brede document management systeem van de verzoeken en bewaking van reactietermijnen;
- Betere juridische toetsing van het verzoek waar nodig;
- Heldere formats (voor het versturen van):
    - de ontvangstbevestiging;
    - aankondiging van de schorsing van het verzoek;
    - aangeven dat gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid tot verlenging van de reactietermijn;
    - het formuleren van een besluit.

Deze acties zijn in 2024 gerealiseerd. Wat hierbij opvalt is dat in 2024 geen ingebrekestellingen zijn ontvangen. Alle AVG-verzoeken zijn tijdig afgerond en betrokkenen hebben hierover een Awb-besluit ontvangen.

In **Bijlage 2** is een overzicht opgenomen van het aantal verzoeken van betrokkenen voor het jaar 2024. AVG klachten van betrokkenen zijn vanaf 2024 behandeld door de klachtencommissie. Waar nodig heeft de klachtencommissaris hierbij privacy officers betrokken of waar nodig de FG. Voor verdere informatie over klachten in 2024 wordt daarom verwezen naar de rapportage van de klachtencommissaris.

5. DATALEKKEN

Datalekken worden binnen de gemeente Enschede afgehandeld volgens het protocol datalekken dat begin 2024 is herzien en vanaf 1 maart 2024 wordt gehanteerd. Grootste wijziging is dat datalekken in de nieuwe procedure worden behandeld door de privacy officers. Het grote voordeel hiervan is dat privacy officers niet alleen het datalek behandelen en waar nodig actie ondernemen richting betrokkenen of indien nodig melding doen bij de AP, maar vooral dat zij samen met de teams waar het datalek zich heeft voorgedaan kunnen nagaan wat mogelijk is om er voor te zorgen dat een volgend datalek wordt voorkomen. Dat zorgt voor meer bewustzijn.
In geval van hoge urgentie of twijfel, dient volgens dit protocol de FG te worden betrokken. Dat wordt met regelmaat en tijdig gedaan.
Opvallende datalekken waarbij de FG een actieve rol heeft gehad betreffen een datalek waarbij foutieve stukken zijn verstuurd aan de rechtbank en een datalek waarbij een medewerker een notieblok met gevoelige gegevens is verloren.

Over het geheel gezien worden de meeste datalekken veroorzaakt door menselijke fouten. In de meeste gevallen gaat het dan om persoonsgegevens die zijn verstuurd aan de verkeerde ontvanger, vaak doordat een verkeerde bijlage is bijgevoegd.
Om goed te kunnen sturen op de datalekken en beveiligingsincidenten is in 2024 de registratie verbeterd door het toevoegen van een aantal extra vragen. Door deze toevoegingen kunnen de datalekken beter vergeleken worden met de overzichten van de Autoriteit Persoonsgegevens.

In **Bijlage 3** is een beknopt overzicht opgenomen van het aantal en de soort datalekken in 2024. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de gezamenlijke rapportage van CISO en FG: ‘Beveiligingsincidenten en datalekken 2024’.

6. BEWUSTWORDING

Om te zorgen voor bewustwording worden verschillende activiteiten ontplooid. Er worden regelmatig berichten geplaatst op intranet, zoals bijvoorbeeld veilig werken tijdens de zomervakantie.
De gemeente maakt gebruik van een e-learning om te zorgen informatieveilig gedrag. Het e-learning pakket bestaat uit verschillende onderwerpen zoals phishing, social engineering, datalekken en aandacht voor de werkplek. Aangezien er meer behoefte was meer op de medewerker afgestemde informatie is in 2023 een aanbestedingstraject gestart om een meer passende vorm van e-learning te kunnen gaan bieden. Dit traject heeft lang geduurd, maar in 2024 is een nieuwe leverancier voor e-leaning gecontracteerd. Deze scholing wordt in de vorm van ‘nano-learning’ aangeboden: korte kennisvragen met uitleg via mail en periodiek korte e-learningrajecten zodat de inspanning laag is en het leereffect, o.a. door de hoge frequentie van informatie aanbieden, hoger ligt. De modules die betrekking hebben op informatieveiligheid zijn inmiddels gestart. De modules over AVG-gerelateerde

onderwerpen volgen in 2025. De FG en CISO hebben de leverancier eerst van feedback voorzien om de content verder te verbeteren en na verwerking hiervan zullen deze modules worden ingezet ten behoeve van de medewerkers.
Bewustmaking en opleiding van medewerkers is voor een organisatie niet vrijblijvend (art. 39 b AVG).

Naast e-learning en scholingen wordt bij verschillende gelegenheden uitleg en instructie gegeven door de FG en/of de privacy officers. Voorbeelden hiervan zijn het aanschuiven tijdens teamoverleggen of de presentatie datagedreven werken en privacy. Ook heeft de FG een bijdrage geleverd aan de cursus Direct Duidelijk Rapporteren voor jongerenwerkers.
Op basis van behoefte verzorgt de FG kennissessies voor privacy officers. Onderwerpen van deze kennissessies waren in 2024 onder andere: rechten van betrokkenen conform AVG, het bepalen van de AVG-rollen zoals verwerkingsverantwoordelijke en verwerker, AVG-regelgeving ten aanzien van het gebruik van camera's, de rol van de privacy officer bij de begeleiding van het DPIA-proces.
De bewustwordingsactiviteiten hebben niet alleen betrekking gehad op medewerkers van de gemeentelijke organisatie. Zo heeft de FG in september 2024 een kennissessie verzorgd voor leden van de gemeenteraad en heeft de FG in oktober 2024 deelgenomen aan een flex-avond van de gemeenteraad waarbij ook verdere informatie over AVG gerelateerde onderwerpen zijn besproken met (leden van) de raad.

7. TRANSPARANTIE

De gemeente wil transparant te zijn rondom de verwerking van persoonsgegevens.
Medio 2022 is een nieuwe privacyverklaring opgesteld. Begin 2023 is de geactualiseerde versie van het verwerkingsregister geplaatst. Daarnaast is in 2024 de informatie over privacy en gegevensbescherming op de website van de gemeente Enschede aangevuld en overzichtelijker weergegeven. Er zijn nieuwe en uitgebreidere teksten geschreven over verschillende privacy-gerelateerde onderwerpen zoals het verwerken van persoonsgegevens door de gemeente, het verwerkingsregister, datalekken, privacyrechten, het gebruik van camera's in de stad en wetgeving. Daarnaast is het mogelijk gemaakt om digitaal een AVG-verzoek in te dienen en is er de mogelijkheid getroffen om een datalek digitaal 24/7 te kunnen melden.
Met name met het publiceren van het verwerkingsregister geeft de gemeente veel informatie over welke gegevens in welke situatie worden verzameld, met welk doel en wat daarvan de bewaartermijn is. Ook wordt er actief verwezen naar de toepasselijke landelijke voorzieningen zoals de website: ''Wie gebruikt mijn gegevens bij de overheid?" De FG had in haar toezichtsplan voor 2024 aangegeven te toetsen of de volgende activiteiten ten aanzien van het verwerkingsregister zouden worden uitgevoerd:

- het weergeven en in kaart brengen van alle samenwerkingsverbanden waarin de gemeenten Enschede deelneemt en de daarbij behorende datastromen.
- Gegevens over of een DPIA verplicht is (middels het uitvoeren van een Pré-DPIA) voor betreffende verwerking of de DPIA ook is uitgevoerd en wanneer deze moet worden herzien

Helaas moet de FG vaststellen dat de gemeente er niet in is geslaagd om deze activiteiten binnen 2024 uit te voeren en af te ronden. Ten aanzien van het in kaart brengen van samenwerkingsverbanden en deze opnemen in het verwerkingsregister is een plan opgesteld waarbij alle benodigde informatie wordt uitgevraagd, maar deze uitvraag zal pas in 2025 plaatsvinden. Ook het checken op DPIA-plichtigheid is in 2024 niet gerealiseerd en zal worden meegenomen in het project integraal bevragingsmanagement[7].

8. WET POLITIEGEGEVENS (WPG)

Op grond van artikel 36 van de Wet politiegegevens houdt de Functionaris Gegevensbescherming toezicht op de naleving van de Wpg. Gemeenten (en andere werkgevers) die buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) in dienst hebben en gegevens verwerken op grond van de Wet Politiegegevens, zijn op grond van deze wet verplicht om jaarlijks een interne audit uit te voeren. De Wpg is binnen de gemeente Enschede van toepassing op de strafrechtelijke handhaving in het kader van 1) en openbare ruimte en 2) de leerplichtwet.
Eens in de vier jaar moet daarnaast een externe audit worden uitgevoegd. In 2022 is deze externe audit uitgevoerd en de rapportage daarvan is ingediend bij de Autoriteit Persoonsgegevens. In februari 2024 is een externe hercontrole uitgevoerd op de punten uit de rapportage van 2022 waarbij de gemeente nog niet geheel aan de criteria van de Wpg voldeed of waar nog verbeteringen mogelijk waren. Deze rapportage is aangeboden aan de Autoriteit Persoonsgegevens.
Op basis van de rapportage van de hercontrole is weer een plan van aanpak opgesteld om te werken aan de punten waarop nog verbetering moest worden behaald. Dit plan van aanpak is ieder kwartaal besproken waarbij gekeken werd naar de voortgang van het plan. Hierbij waren aanwezig; de temleiders van de betreffende afdelingen, de interne auditoren, de privacy officers die zijn verbonden aan deze teams en de FG.
Punten waar aan moest worden gewerkt waren onder andere:

[7] Zie hierbij ook punt 2. Verwerkingsregister.

Onderwerp	Resultaat
FG jaarverslag en toezichtplan en het expliciet en aantoonbaar maken van de toezichttaken	Jaarverslag wordt jaarlijks opgesteld. T.a.v. expliciet en aantoonbaar maken: gemeente Enschede heeft een FG-reglement en de jaarverslagen zijn openbaar: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR696634/1
Noodzakelijkheid, rechtmatigheid, herkomst, juistheid en volledigheid politiegegevens; bijzondere categorieën van politiegegevens	Er is een werkinstructie geschreven en deze is vastgesteld en wordt gehanteerd.
Gegevensbescherming door ontwerp/ DPIA	DPIA's uitvoeren: deze zijn in concept klaar. Feedback van de FG is gevraagd en deze feedback wordt op dit moment verwerkt.
Gebruik S-schijf	Gegevens zijn in kaart gebracht en beoordeeld door de interne auditoren. In het kader van project Bridge 2 wordt e.e.a. in 2025 verder behandeld.
Autorisaties en toegang Logging	Autorisatiematrix en loggingbeleid zijn opgesteld en vastgesteld voor beide domeinen. Op basis van de uitkomsten van de DPIA's wordt gekeken of hierin nog bijstelling noodzakelijk is.
Verwerkersovereenkomst	Na uitvoering DPIA i.v.m. wordt deze gereviewd en nagegaan of er aanvullende afspraken in bijlage 1 moet worden opgenomen in overleg met de leverancier
Bewaartermijnen	Zijn ingericht conform wettelijke bewaartermijnen
Verstrekking politiegegevens aan anderen dan politie en marechaussee	Verstrekkingenwijzer is gedeeld en wordt gehanteerd.
Samenwerkingsverbanden	Overzicht maken t.a.v. welke samenwerkingsverbanden er zijn en wat we hier over moeten vastleggen. Hierbij is de hulp ingeschakeld van een stagiaire HBO-recht. Daarnaast is aansluiting gezocht bij een werkgroep die samenwerkingsverbanden gemeente breed in kaar gaat brengen. E.e.a. loopt nog door in 2025
Verwerkingsregister	Volgt na afronding van de DPIA's
Documentatie	Documentatie is aanwezig en opgenomen in werkinstructies
Audits	Interne audit is conform plan uitgevoerd.

De resultaten van deze verbeteringen zijn in het laatste kwartaal van 2024 door twee interne auditoren beoordeeld. De rapportage van deze interne audit is op 26 november 2024 aangeboden aan de organisatie. In deze rapportage hebben zij een aantal aanbevelingen gedaan aan de organisatie ten aanzien van onderdelen waarop nog niet (volledig) wordt voldaan aan de Wpg.

In 2025 volgt weer een externe audit.

9. OVERIG

De FG heeft ook in 2025 veel adviezen gegeven aan de organisatie ten aanzien van onderwerpen die aandacht vroegen of waarbij twijfels waren over de juiste aanpak met aandacht voor het verantwoord omgaan met persoonsgegevens. Een aantal adviezen hadden betrekking op de volgende onderwerpen:

- Wat mag wel en niet ten aanzien van hulp bieden aan betrokkenen in geval van loonbeslag?
- Hoe ga je op een juiste manier om met mailboxen, zowel individuele als gezamenlijke?
- Hoe ga je om met gegevens van kwetsbare inwoners?
- Wat is mogelijk ten aanzien van toepassingen die werken met gezichtsherkenning?
- In hoeverre mogen gemeenten persoonsgegevens opvragen bij zorgorganisaties in het kader van een aanbestedingstraject?
- Wie mogen toegang hebben tot BRP-gegevens en waar liggen daarbij de grenzen?

De FG heeft dit jaar deelgenomen aan het wekelijkse overleg met de privacy officers, de adviescommissie informatieveiligheid en privacy, de overleggen met juridische zaken (allemaal in samenwerking met de gemeente Enschede) en het regionale FG-overleg.
Daarnaast heeft regelmatig formeel en informeel overleg plaatsgevonden met de privacy officers, CISO en CIO. Verder heeft afstemming plaatsgevonden met externe partijen zoals FG's/PO's van andere gemeenten of van samenwerkingspartners.

De FG heeft daarnaast deelgenomen aan diverse (digitale) bijeenkomsten van VNG/IBD zoals bijeenkomsten rondom de Wams (Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein), aandachtspunten in het sociaal domein en kennissessies over de Wpg en de Wgs (wet gegevensdeling samenwerkingsverbanden). Op het gebied van werkgroepen heeft de FG deelgenomen aan de werkgroep DPIA van de VNG/IBD (informatiebeveiligingsdienst) en heeft de FG zitting in de nog lopende commissie 'Kwaliteit' welke onderdeel is van een project van het ministerie van Justitie en Veiligheid om in 2025 een kwaliteitsregister voor Functionarissen Gegevensbescherming te realiseren.

Ten aanzien van Kennisbevordering heeft de FG deelgenomen aan diverse (bij-)scholingsactiviteiten en cursussen.

DEEL 2: VOORUITKIJKEN NAAR 2025

Op basis van de bevindingen over 2024 doet de FG de hieronder beschreven aanbevelingen. De aanbevelingen zijn ‘risico gebaseerd’. Er wordt tevens rekening gehouden met de impact op de organisatie om aan de gestelde aanbeveling te voldoen.

TOP 5 AANBEVELINGEN

Om de aanbevelingen overzichtelijk te houden wordt gewerkt met een top 5 van belangrijkste aanbevelingen. Deze top 5 is grotendeels identiek aan die van 2024 alhoewel de zwaartepunten, op basis van de bereikte voortgang in 2024, wel zijn verschoven.

AANBEVELING 1

Samenwerkingsverbanden in kaart brengen en controleren.

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft samenwerkingsverbanden binnen de (digitale) overheid benoemd als één van haar aandachtsgebieden voor 2024[8]. De Autoriteit Persoonsgegevens geeft in haar eigen jaarplan aan dat zij opnieuw aandacht besteden aan het delen van gegevens tussen verschillende onderdelen van de overheid en andere organisaties. Dit is, gezien de gevoelige informatie die gemeenten met samenwerkingspartners delen en ontwikkelingen op landelijk en internationaal gebied, terecht een punt van aandacht. De Autoriteit Persoonsgegevens geeft in haar publicatie ‘Sectorbeeld Overheid 2024[9]’ aan dat het nog vaak voorkomt dat gegevens worden gedeeld zonder grondslag en duidelijk afspraken en dat bij samenwerkingsverbanden niet altijd duidelijk is wie welke rol inneemt en wie waar precies voor verantwoordelijk is. E.e.a. werd ook onderstreept door de onderzoekers die in opdracht van de Enschedese Rekenkamer het onderzoek naar Gegevensdeling in en tussen Samenwerkingsverbanden hebben uitgevoerd[10] Ook in de rapportage naar aanleiding van de Wpg audit (hercontrole maart 2024) is aangegeven dat de gemeente hierin nog werk te verzetten heeft.
De Functionaris Gegevensbescherming dringt er daarom op aan om in 2025:

- Te komen tot een helder overzicht van samenwerkingsverbanden
- Daarbij in kaart ter brengen in hoeverre wordt voldaan aan de AVG, conform de lijst met criteria die in 2024 door de FG is aangeleverd. Hierbij zijn in ieder geval de volgende zaken van belang:
    - het doel is van het samenwerkingsverband, wie er aan deelnemen en wat de afspraken zijn ten aanzien van aanlevering en verstrekking van data/persoonsgegevens?
    - wordt hierbij voldaan aan de wettelijke criteria?
    - hoe zijn de verantwoordelijkheden verdeeld binnen het samenwerkingsverband zoals (mede)verantwoordelijke of verwerker)?
    - hoe zijn binnen het samenwerkingsverband de rechten van betrokkenen geborgd?
    - hoe worden beginselen als proportionaliteit en subsidiariteit, toetsbaarheid en transparantie en dataminimalisatie vormgegeven?
    - welke beveiligingsmaatregelen zijn getroffen en hoe is de toegang tot de informatie ingericht (autorisaties)?

[8] https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/ap-jaarplan-2024 Op moment van schrijven is het jaarplan van de AP voor 2025 nog niet beschikbaar.
[9] https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/sectorbeeld-overheid
[10] https://enschede.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/eaf51c03-b7f9-4a17-84dc-449526d660df

- Voer waar dit nog niet is gebeurd een DPIA uit. Samenwerkingsverbanden staan op de lijst van de Autoriteit Persoonsgegevens waarbij een DPIA altijd verplicht is[11].
- Neem het samenwerkingsverband op in het verwerkingsregister van de gemeente Enschede
- Sluit waar nodig overeenkomsten af waarin de afspraken rond voldoen aan AVG en delen van gegevens helder zijn beschreven.

De afdeling concernstaf heeft aangegeven bovenstaande uit te voeren ten aanzien van de verbonden partijen waar de gemeente mee samenwerkt. Dit betreft een groot aantal samenwerkingsverbanden, maar niet alle. Hierin is dus ook voor andere afdelingen binnen de gemeente nog werk te verzetten.

AANBEVELING 2

Rechten van betrokkenen beter faciliteren.

Nog niet alle verbeteringen die in 2024 zouden worden doorgevoerd zijn gerealiseerd. Inmiddels heeft de geworven AVG-coördinator de organisatie verlaten en ligt het in de lijn van de verwachting dat deze functie onder druk van bezuinigingen niet opnieuw wordt ingevuld. De Functionaris Gegevensbescherming wijst er op dat de noodzakelijke verbeteringen die al zijn gerealiseerd op een juiste manier geborgd moeten worden. Ook zonder AVG coördinator heeft de organisatie de verplichting om betrokkenen juist en tijdig te faciliteren in het uitoefenen van hun rechten. De FG maakt zich zorgen over of de organisatie de verbeterslag die nog moet worden uitgevoerd samen met het continueren van de al ingezette verbeteringen zonder één centrale coördinator kan realiseren. De FG doet de aanbeveling om op de coördinatie van AVG verzoeken niet te bezuinigen. De gemeente heeft regelmatig te maken met ingewikkelde domein-overstijgende AVG-verzoeken waarop coördinatie essentieel is. Dat deze coördinatie werkt is in 2024 gebleken: in tegenstelling tot de jaren er voor zijn alle verzoeken tijdig afgehandeld en heeft de gemeente geen enkele ingebrekestelling ontvangen. Voor het realiseren van centrale coördinatie zijn meerder opties mogelijk: het opnieuw inrichten van de functie AVG-coördinator, de functie combineren met de al bestaande functie van WOO-coördinator of dit als rol onderbrengen bij (een of meerdere) privacy officers. Deze keuze laat ik aan de organisatie.

Alhoewel het nu mogelijk is voor inwoners van Enschede en overige betrokkenen om via de website een AVG verzoek in te dienen (denk aan een verzoek om inzage of verwijdering van gegevens) wordt hier nog niet in alle gevallen gebruik van gemaakt. AVG-verzoeken worden nog vaak rechtstreeks gericht aan de betreffende teams. Hierdoor worden AVG-verzoeken in niet alle gevallen goed en centraal geregistreerd waardoor het voor de FG lastig is om toezicht te houden op de juiste afhandeling van deze verzoeken. Ook constateert de FG dat AVG-verzoeken niet in alle gevallen juist worden afgehandeld. De huidige procedure is daarbij te ingewikkeld voor de teams om hen te helpen een verzoek juist af te handelen.

- Verwijs inwoners en overige betrokkenen zo veel mogelijk naar het online formulier op de website voor het indienen van hun AVG-verzoek.
- Vereenvoudig de procedure voor AVG verzoeken zodat het helder voor teams is hoe AVG-verzoeken te behandelen.
- Vraag bij ingewikkelde verzoeken hulp via de privacy officer, de FG of een in AVG deskundige jurist.

[11] https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/lijst-verplichte-dpia

AANBEVELING 3

Actueel houden van het verwerkingsregister

Medio 2023 is een procedure ‘Actueel houden van het verwerkingsregister’ vastgesteld. Het is van belang hierover te blijven communiceren. Alle processen en datastromen binnen de gemeente zijn immers continu aan veranderingen onderhevig. De ene keer komt dit door interne wijzigingen, de andere keer door externe factoren zoals veranderende wet- en regelgeving of wijzigingen in samenwerkingen of technische aspecten zoals wijzigingen in software.

Het verwerkingsregister van de gemeente Enschede bestaat uit ruim 800 processen waarbij het van belang is om in geval van wijzigingen meteen de juiste acties te ondernemen voor zover deze verband houden met het verwerkingsregister. Deze wijzigingen moeten door de verschillende afdelingen zelf worden doorgegeven.

De AVG-coördinator kon de helpende hand bieden om het register actueel te houden en relevantie mutaties door te voeren. Daarnaast kon deze ook een signalerende functie vervullen door de afdelingen waar nodig aan te geven dat de mutatie het nodig maakt om de DPIA te herzien. Doordat deze AVG-coördinator er op dit moment niet is en deze functie mogelijk niet meer zal worden ingevuld, is een andere manier nodig om het register actueel te houden.

Een aanvullende aanbeveling die de FG heeft gedaan is om het verwerkingsregister uit te breiden met informatie over of de verwerking DPIA-plichtig is, of de DPIA is uitgevoerd, wanneer deze is uitgevoerd en wanneer de DPIA uiterlijk moet worden gereviewd. In 2024 is dit niet gerealiseerd. Wel is besloten dat dit is opgenomen in het project integraal bevragingsmanagement. Daarnaast zijn samenwerkingsverband nog niet opgenomen in het verwerkingsregister. Zie ook aanbeveling 1.

Het verwerkingsregister is niet alleen een verplicht register maar ook een manier om transparant te zijn over de verwerkingen van de gemeente die haar inwoners en bezoekers betreffen. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft in haar sectorbeeld aangegeven dat transparantie meer aandacht moet krijgen. Zij schrijft dat “gemeenten niet altijd duidelijk communiceren over nieuwe processen, hoe zijn persoonsgegevens in bepaalde processen precies verwerken en hoe zij de privacy van burgers waarborgen. Hierdoor staan gemeenteraden (en burgers) soms op een achterstand”[12]. Het publiceren van het verwerkingsregister op de website is daar een onderdeel van. Ondanks dat deze is gepubliceerd wordt deze niet regulier bijgewerkt en is deze niet eenvoudig voor inwoners te raadplegen. Het strekt tot aanbeveling hier een andere technische oplossing voor te zoeken en deze regelmatig bij te werken.

AANBEVELING 4

Houdt de aandacht voor DPIA’s levendig.

Ten aanzien van het uitvoeren van DPIA’s is er veel vooruitgang geboekt. Maar dit is nog steeds slechts het begin. Er zijn veel DPIA’s gestart, maar sommige processen lopen inmiddels al erg lang en de voortgang is soms traag. Daarnaast is het nog niet volledig transparant voor welke processen een DPIA verplicht is (hier moet nog een scan voor worden uitgevoerd op alle processen die zijn opgenomen in het verwerkingsregister; zie ook aanbeveling 3). Voor processen waarbij een DPIA verplicht is en waar deze (nog) niet is uitgevoerd moet een plan gemaakt worden om hierin alsnog de nodige acties voor uit te zetten. In dit plan moet helder worden of hierbij inderdaad sprake is van een achterstand en in welk tempo en volgens welke prioritering de achterstand weggewerkt kan worden.

Blijf daarbij investeren in scholing over het uitvoeren van DPIA’s.

Aangezien veel processen en gebruikte systemen bij gegevens verwerkingen in veel gemeenten identiek zijn wil de Functionaris Gegevensbescherming tevens aanbevelen om hierin samenwerking te zoeken met andere gemeenten

[12] https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/sectorbeeld-overheid

om zo met elkaar het werk lichter te maken maar ook om van elkaar te leren en hierbij met elkaar te kunnen reflecteren. Het initiatief van de IBD/VNG om te komen tot een landelijk DPIA-bibliotheek is hierbij een goed initiatief. De FG beveelt aan om dit initiatief te ondersteunen door uitgevoerde DPIA's te delen met deze bibliotheek en ook andere gemeenten te stimuleren het zelfde te doen zodat meer DPIA's kunnen worden uitgewisseld, er meer van elkaar kan worden geleerd en samengewerkt.
Daarnaast is het ook van essentieel belang om ook in 2025 DPIA-scholingen te blijven aanbieden via de Enschede Academie en deze te laten uitvoeren door eigen medewerkers (Privacy Officers met ondersteuning van de FG) aangezien deze dicht bij het proces staan.

AANBEVELING 5

Meer aandacht voor privacy onder medewerkers.

De mens is de belangrijkste schakel in het vertrouwelijk houden van persoonsgegevens en voorkomen van datalekken. Het creëren van meer bewustwording zal sterk bijdragen aan een informatieveilig werken. Een van de manieren waarop dit vormgegeven wordt is middels de campagne veilig werkten. In 2024 is via een aanbestedingstraject een nieuwe online training voor medewerkers ingekocht en in 2025 zullen de micro-learnings over privacy worden aangeboden aan alle medewerkers. Maar er is meer nodig. Medewerkers hebben, afhankelijk van hun functie, ook kennis nodig over specifieke onderwerpen zoals:

- Wanneer een verwerkersovereenkomst moet worden afgesloten en wat daarbij van belang is;
- Welke informatie nodig is voor het opstellen van het verwerkingsregister;
- Waarop gelet moet worden bij het aangaan van samenwerkingsverbanden vanuit AVG perspectief;
- Wanneer informatie wel of niet mag worden gedeeld en welk afwegingskader daarbij kan worden gebruikt;
- Hoe een DPIA uit te voeren en wanneer dit verplicht is.

Bovenstaande zal niet alleen helpen bij de uitvoering van DPIA's, het actueel houden van het verwerkingsregister en het (tijdig) melden van datalekken, maar vooral ook bij het zo veel mogelijk veilig en privacyvriendelijk werken.
Daarnaast maakt de gemeente ook meer en meer gebruik van Algoritmen en AI. Ook hierbij spelen AVG en privacy een rol, met name wanneer bij de inzet daarvan persoonsgegevens worden gebruikt en vooral wanneer de uitkomsten van deze AI-tools gevolgen voor individuele betrokkenen kunnen hebben. Medewerkers hebben hierbij ook meer kennis nodig om op basis daarvan ook meer risicobewustzijn te ontwikkelen en te weten wanneer bij het gebruik van Algoritmes extra onderzoek nodig is naar risico's. Hierbij is naast de DPIA vaak ook een aanvullend onderzoek nodig: de IAMA ofwel 'Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes'. De FG beveelt aan om na te gaan hoe het proces van de IAMA gecombineerd kan worden met die van de DPIA.

BIJLAGE 1 - OVERZICHT DPIA'S

Hier volgt een overzicht van de (belangrijkste) DPIA's die in 2024 zijn uitgevoerd of waarmee een begin is gemaakt.

Onderwerp DPIA	**Datum**	**Status**
Bridge – deelproject 7 – wegwerken digitale achterstanden informatiebeheer (archivering)	15-02-2024	Afgerond
EasyData Financial Search (bankafschriftentool)	1-2-2024	Afgerond
Bodycams	16-7-2024	Afgerond
Financieel administratief proces van de Wijkteams	25-6-2024	Afgerond
Digitale Nieuwsbrieven	16-7-2024	Afgerond
Ondersteuningsteam Toeslagaffaire	15-5-2024	Afgerond
PGB proces Wmo en Jeugd Backoffice Wijkteam	21-6-2024	Afgerond
Vervanging E-suite voor E-formulieren (Podium D)	20-02-2024	Afgerond
WMO Claim - Begeleiding Individueel	18-4-2024	Afgerond
Administratieproces Backoffice Wijkteam	20-6-2024	Afgerond
Textmetrics	31-07-2024	Afgerond
Verzekeringen beheren (polissen en schade)	11-12-2024	Afgerond
Gestart in 2023 maar nog niet afgerond:		
Bibob in Centric Leefomgeving	16-02-2023	In behandeling
Camerabewaking stadhuis	02-03-2023	In behandeling
Cameratoezicht milieupleinen	16-08-2023	In behandeling
Kennispunt Twente (diverse monitoren): • Twentse Monitor Sociaal Domein (TMSD) • Twentse Onderwijs en Jeugdhulp Monitor (TOJM) • Twentse Monitor Jeugdbeschermingsketen • (TMJK)Monitor Voortijdig Schoolverlaters (VSV)		 Opgeschort Opgeschort Opgeschort Opgeschort
Sociaal Domein: diverse onderwerpen: • WT - Toegangsproces WMO/Jeugd • Twentse Belofte • DCW (diverse processen)		 In behandeling In behandeling In behandeling
Jongerenaanpak (<23 <27) Twentse belofte		In behandeling
IT Platform Twente		In behandeling

Octopus web / digitalisering proces bezwaar en beroep		In behandeling
PgAx; sofware voor : • Maatschappelijke ondersteuning • Tijdelijk huisverbod • Beschermd wonen • Nazorg gedetineerden		 In behandeling In behandeling In behandeling In behandeling
Public Roam: Wifi voor gasten		opgeschort
Huisbezoek Brp Montr		onbekend
IT-platform Twente Digikoppeling Regio Twente	08-06-2023	Onbekend
Mijn.enschede.nl		In voorbereiding
Opname gesprekken KCC		Bijna klaar.
In 2024 gestart maar nog niet afgerond		
Onderwerp DPIA	**Datum**	**Status**
Digitaal parkeren en nummerherkenning	19-03-2024	onbekend
Duurzaam deelvervoer	31-01-2024	Voor fase 2, In ontwikkeling
E-depot Drente	09-07-2024	onbekend
Mega Bits	15-09-2024	opstartfase
Polpo	15-02-2024	Eerste concept ontvangen
RPA robotisering	03-05-2024	Onbekend
Vasco vertaalservice	09-01-2024	Onbekend
Veilig mailen	08-06-2024	Pre-DPIA afgerond.
Welzijn op recept	15-05-2024	Onbekend
Beaufort Youforce en Dialog	07-10-2024	Pre-DPIA afgerond
Gebruik Drones	16-10-2024	Eerste concept ontvangen
Hulp om de hoek	10-09-2024	In ontwikkeling
Leerplicht Wpg	19-08-2024	Eerste concept
Citycontrol - Sigmax		In ontwikkeling
Citypermit - Sigmax		Wordt nog gestart
RET-team	07-10-2024	In opstartfase
IVRI's – slimme verkeersregelinstallaties	18-07-2024	In ontwikkeling
RDNG DWDM	28-08-2024	onbekend

Corsa	27-09-2024	Gestart met Pre-DPIA
BRP-koppeling met het Zorg- en Veiligheidshuis Twente		In ontwikkeling
Drones	16-10—2024	In opstartfase
Google Ads	18-12-2024	
Subsidieverstrekking	01-08-2024	In opstartfase
Thuislozenloket	22-07-2024	Eerste versie DPIA ontvangen

Op basis van Pre-DPIA geen DPIA nodig:

Onderwerp pre-DPIA	**Datum**
Geofluxus - Materiaalstromen in kaart brengen	22-5-2024
Openbare verlichting (slimme led-verlichting)	12-06-2024
Aanbesteding MSP	31-07-2024
Slimme tegels	20-08-2024
MPS inhuur medewerkers	20-06-2024
Openbare led verlichting	07-06-2024
Verwerking data beschikbaarheid van water en waterbergingsruimte, neerslagvoorspellingen en onttrekkingsverboden in een dashboard	03-10-2024
Loonwaardemeting tav aanbesteding	18-03-2024
Externe Vertrouwenspersoon	26-11-2024
Herziening Financieel Applicatielandschap	11-12-2024
Uitbereiding Klant in Focus met het kanaal telefonie	14-11-2024
Publiceren Omgevingsvisie en Omgevingsplan	08-11-2024
Vroegsignalering schulden	02-12-2024

BIJLAGE 2 - OVERZICHT RECHTEN VAN BETROKKENEN

Mensen hebben een aantal rechten als organisaties zoals gemeente Enschede hun persoonsgegevens verwerken. We noemen dit privacyrechten. Deze rechten zijn bedoeld om mensen controle te laten houden over hun persoonsgegevens. Mensen hebben bijvoorbeeld het recht om te weten wat een organisatie met hun gegevens doet. En ze kunnen organisaties onder meer vragen om inzage in hun gegevens en om hun gegevens te corrigeren of wissen. Zo een vraag noemen we een AVG-verzoek. Hieronder volgt een overzicht van de AVG-verzoeken die de gemeente in 2024 heeft ontvangen. Hierbij moet worden opgemerkt dat, door het nog ontbreken van een centrale registratie, de Functionaris Gegevensbescherming er van uit gaat dat het aantal verzoeken een stuk hoger is. Alleen de wijkteams hebben in 2024 al 30 inzageverzoeken behandeld en 6 verzoeken om verwijdering. E.e.a. komt omdat niet alle verzoeken worden ingediend via het officiële kanaal, de website van de gemeente, maar veel verzoeken door betrokkenen rechtstreeks worden gericht aan de teams. Hoeveel overlap er zit tussen onderstaand overzicht en het aantal van de wijkteams is niet na te gaan. Ook kan het zijn dat het aantal nog groter is doordat ook bij andere teams (denk aan werk en inkomen) verzoeken zijn behandel die niet centraal zijn geregistreerd. Hieronder volgt een overzicht van de door de AVG-coördinator geregistreerde verzoeken.

	Aantal verzoeken	**Aantal personen die het verzoek betrof**	**Toegekend**	**Afgewezen**	**Ingebrekestelling ontvangen**
Verzoek om inzage	16	17	16	0	0
Verzoek om verwijdering*	0	0	0	0	0
Verzoek om informatie	1	1	1	0	0
AVG klacht	0	0	0	0	0
Totaal	17	18	17	0	0

BIJLAGE 3 - OVERZICHT DATALEKKEN

In 2024 zijn in totaal 91 datalekken gemeld. In 2023 waren dit er 61 , in 2022 56 en in 2021 41. De gestage stijging van het aantal is toe te schrijven aan toegenomen bewustwording om een datalek te melden. Ook in 2024 zijn weer belangrijke stappen gezet om het herkennen en melden van datalekken te verbeteren wat bijdraagt aan een groter bewustzijn. Hieronder volgt een globaal en kort overzicht. Het volledige overzicht is te lezen in de rapportage ‘Beveiligingsincidenten en datalekken 2024’.

Organisatieonderdeel	
Wijkteams	27
Werk en Inkomen	20
Omgeving & Recht	13
Dienstverlening	11
Interne Dienstverlening	6
Strategie en Beleid (sociaal)	3
Beschut	2
Stadsdeelmanagement	1
Concernstaf	1
Strategie en Beleid (fysiek)	1
Griffie	1
Klachtencommissariaat	1
Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer	1
RIEC	1
Planning & Control (fysiek)	1
Totaal	**91**

Soorten persoonsgegevens	
Algemene persoonsgegevens	58
Gevoelige persoonsgegevens	21
Bijzondere persoonsgegevens	12
Totaal	**91**

Aard van het incident	
Persoonsgegevens verstuurd of afgegeven aan verkeerde ontvanger	63
Brief of postpakket met persoonsgegevens kwijtgeraakt of geopend retour ontvangen	4
Persoonsgegeven van verkeerde klant getoond in klantportaal	4
Persoonsgegevens per ongeluk gepubliceerd	2
Apparaat, gegevensdrager en/of papier met persoonsgegevens kwijtgeraakt of gestolen	2
Hacking, malware en/of phishing	1
Overig	14
Totaal	**91**

GEMEENTE ENSCHEDE

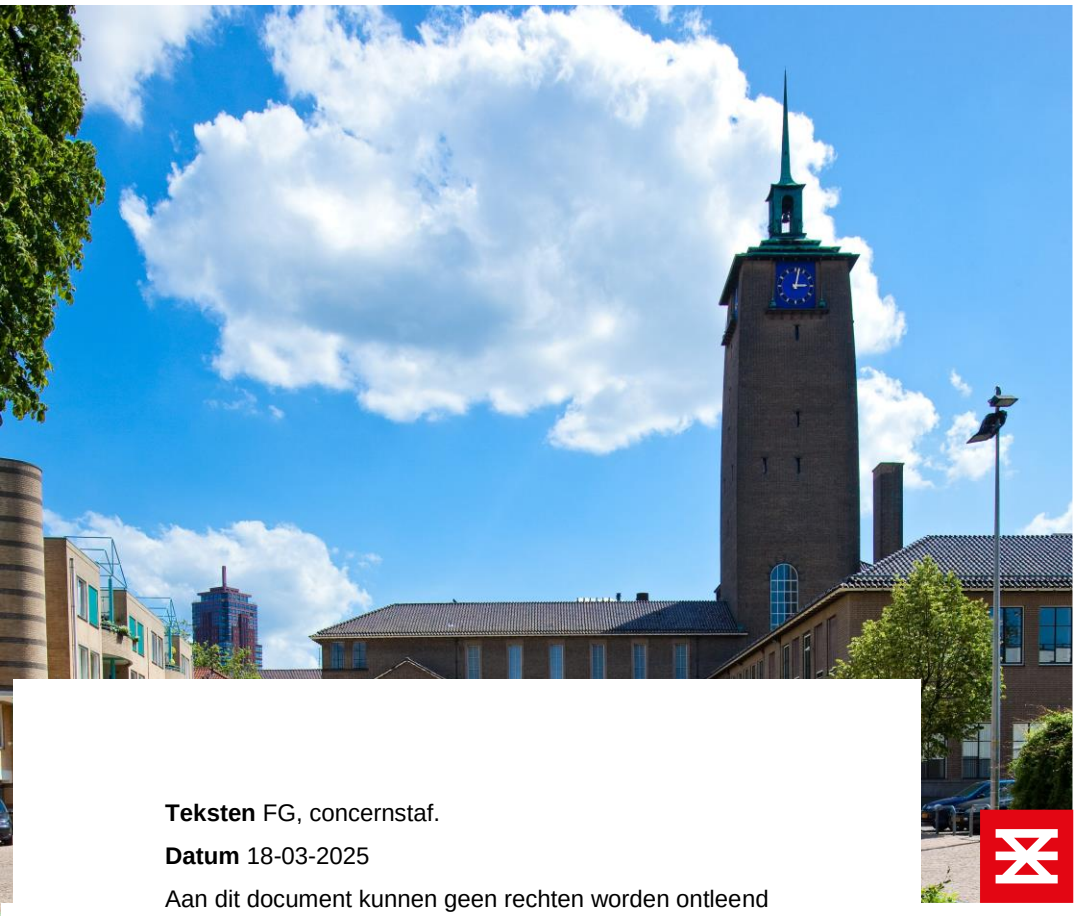

Teksten FG, concernstaf.

Datum 18-03-2025

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend

ENSCHEDE